

Vodárenské výrobky a zákonná legislativa

Ing. Josef Janský

HAWLE Armatury

Dodnes s úctou obdivujeme vodárenská díla našich předků, s nejvyšší péčí je opravujeme a divíme se, že vydržela několik generací bez zvláštní údržby. Zároveň si stěžujeme, že v nejhrošším stavu jsou díla z dob „úsporných opatření“ v 70. letech. A co děláme s novými díly dnes? Většinou se snažíme, aby nová díla byla levná a hlavně, když vydrží alespoň jedno volební období. Co bude pak, je úplně jedno. Alespoň to je tak viděno z pohledu jednoho z dodavatelů materiálu. Díky za pár osvěcených investorů, kteří trvají na kvalitě. Stojí je to však mnoho sil a nekonečné spory a přesvědčování.

Kvalita vody a přísné požadavky

„Vodní zákon“ definuje, kromě jiného, povinnost sestavit plán obnovy vodovodní sítě, který je samozřejmě závislý na stavu vodovodní sítě. A kvalita vodovodní sítě je jednoznačně závislá na kvalitě trubního materiálu a armatur. Co nám je platné, že na úpravě vody je voda kvalitní, když následně protéká nekvalitními materiály, nebo vlivem četných poruch se do potrubí dostává nečistota z výkopů. Všichni provozovatelé se jednohlasně shodnou v tom, že až k nemovitosti je voda v pořádku, ale pak už závisí na kvalitě domovních rozvodů. Takže proč se stejným metrem nedívat i na hlavní rozvodné řady?

Tvrdé požadavky na výrobky – legislativa, zkušebny, laboratoře

Výrobky přicházející do styku s pitnou vodou musí splňovat podle norem a zejména zákonů základní a nutné požadavky, musí být pod neustálou kontrolou a dozorem. To stojí nemalé finanční prostředky, a prodražuje to tak jejich cenu. Na druhé straně minimální a zejména většinou pouze formální kontrola plnění těchto požadavků zvýhodňuje dodavatele, kteří se těmito zákony neřídí. A v praktickém životě neexistuje kontrolní orgán, který by byl zárukou, aby se neprováděly nekalé praktiky. Proč – vše se točí výhradně kolem momentálního zisku.

Realita na stavbách – dopad VŘ

Výběrová řízení jsou definovaná tak, aby se splnily zákonné požadavky, zejména ty formální.

Dodavatel stavby ihned po získání zakázky začne usilovně hledat rezervy, které navýší zisk (investor ale zaplatí pochopitelně vysoutěženou cenu).

V prvé řadě zhotovitel stavby hledá rezervy v materiálu! Proč? Protože materiál je jednoznačně definovaný ceníkem, a tak se snadno dá zahájit konkurenční boj mezi dodavateli materiálu o snížení ceny. Proč ne, ale proč se v tuto chvíli již nehledí na dodržení nabídnuté kvality? Proč se hledá pouze nejnižší cena? Protože v tuto chvíli ztrácí investor jakoukoliv moc kontroly nad výslednou kvalitou materiálu a je zcela na zhotoviteli stavby, jaký materiál použije.

Následně se hledají subdodavatelé, kteří často ani nemají zkušenosti se stavbami tohoto typu. A „katastrofa“ je hotová. S tím rozdílem, že se vada dodávky objeví až někdy,třeba až po letech. A kdo to zaplatí? Stavba ne, ta přece odevzdala dílo bez závad. Že to není pravda?

Příklad 1: Vyboulený povrch dálnice na Rozvadov – dodavatel ošidil tloušťku vozovky o polovinu – tento podvod ohrozil životy řidičů, způsobil hospodářskou škodu a pachatel je mimo podezření, protože je po záruční lhůtě. – *Zhotovitel vydělal, i když následně po dohodě s vlastníkem se podílel na odstranění škody.*

Příklad 2: Dokončení dálnice na Zlín – zhotovitel dodal svodidla neoznačená, tj. „neznámého původu“ – vznikla škoda, tentokrát však se jedná o osvíceného investora, který na tuto okolnost poukázal ještě v záruční době. Je však pravda, že tato záměna je vidět po celou dobu existence stavby. To se neschová - *Zhotovitel chtěl vydělat, ale má problémy.*

Příklad 3: Stavba předává dílo, fakturuje materiál uvedený v rozpisu, ve výkopu je vidět pouze zásyp a správně fakturované zemní soupravy. Smůla, v jednom místě bylo vidět, že zemní soupravy končí úplně u jiného typu armatury než ty fakturované. Stavba to musela vykopat, protože dělníci špatně zakryli záměnu a tím se to objevilo. – *Zhotovitel tentokrát zaplatil.*

Příklad 4: Reklamace konkrétní armatury – dodavatel přijíždí na stavbu a zjišťuje, že armatura není dodávkou jeho společnosti. Investor ale už zaplatil a je po záruční době díla. Stavební firma se k tomu nehlásí, opravit se to musí, a tak provozovatel opravu platí. – *Zhotovitel vydělal.*

Takto by se dalo pokračovat ještě hodně dlouho. A toto jsou pouze příklady, na které se přišlo.

Kvalita v. životnost

Každému člověku se zdravým selským rozumem je zcela jasné, že kvalita materiálu rozhodnou měrou ovlivňuje kvalitu celého díla a jeho životnost. Životnost vodárenské sítě je ovlivňována tvrdými podmínkami uložení v zemi (půdní složení, spodní vody, bludné proudy ve městech, kyselost prostředí), povětrnostními podmínkami (střídání počasí: mráz, deště, sucho), dynamickými podmínkami (doprava po komunikaci, časté výkopy v blízkosti). Jenže vše je schované v zemi a nikdo technický stav vodárenské či kanalizační sítě nemůže sledovat, dokud se neobjeví porucha.

A tak je zcela jasné, že úspora na materiálu silně ovlivňuje výslednou životnost.

Životnost v. cena

Požaduje-li se výrobek, u kterého lze v průběhu životnosti provádět pravidelnou kontrolu a údržbu, je nutné do cenové kalkulace počítat pořizovací cenu + hodnotu nutné údržby, aby celkové dílo dosáhlo požadované životnosti. Toto je teprve skutečná hodnota pořizovaného výrobku. V případě, že nepředpokládám pravidelnou údržbu, musím logicky snížit životnost výrobku a plánovat nové náklady v blízké budoucnosti.

U vodárenských sítí není většinou možností provádět průběžnou kontrolu stavu společně s dodatečnou údržbou. A tak zbývají pouze 2 možnosti:

- a) Nakoupit levně a častěji obměňovat – výrobek je levný = životnost krátká
- b) Nakoupit draž a plánovat s dlouhodobou životností – dražší výrobek = delší životnost

Rovnice je jednoduchá: **Kvalita = Cena = Životnost**

Zákony:

Výrobky dodávané do vodárenských sítí tvoří podle charakteru místa hodnotu díla cca 10 – 15 %. Pakliže se šetří na materiálu a uspoří se 10 %, pak se jedná o úsporu 1 – 1,5 % z celkového díla. Proto by se mělo šetřit více na organizaci stavebních prací.

Výrobky kladené do země musí splňovat technické parametry, které jsou dané normami. Pouze u požárních hydrantů a potrubí jsou vydané Evropské normy. U ostatních výrobků – armatur se jedná výhradně o národní normy. Výrobce, dovozce je povinen výrobky nechat certifikovat u autorizované osoby (státní zkušebny), která následně provádí pravidelný každoroční dozor nad dodržováním výroby a kvality výrobku. Tuto skutečnost je každý výrobce, dovozce následně povinen deklarovat v tzv. „Prohlášení o shodě“, ve kterém potvrzuje, že ON - výrobce, dovozce – dodává na trh výrobky, které splňují zákonné normy. Součástí Prohlášení o shodě je i potvrzení, že výrobek splňuje zákonnou normu pro styk s pitnou vodou.

Toto prohlášení o shodě se vztahuje výhradně na výrobky, které vyrobil nebo dovezl signatář tohoto prohlášení. Toto prohlášení nesmí být použito na výrobky, byť identické, které nebyly pořízeny prostřednictvím signatáře prohlášení. To platí i pro tzv. distributora, který nakoupil zboží „někde“ v EU a přivezl a prodal. Distributor sice může obchodovat se zbožím v rámci Evropského zákona o volném pohybu zboží, ale stavební firma toto zboží nesmí použít do stavby, protože takto pořízený výrobek nesplňuje požadavky stavebního zákona.

Zákony, které výrobky ve vodárenství musí splňovat

Na základě **Zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky**, je nutné, aby vyjmenované výrobky spojené trvale se stavbou splňovaly zvláštní požadavky.

Tyto požadavky jsou jednoznačně definované v **NV č. 312/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky**. V oboru vodárenství je důležitá zejména Příloha č. 2, tabulka č. 7. Další podstatná podmínka je definovaná v **Zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví**, a na něj navazující **Vyhláška Min. zdravotnictví č. 409/2005 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou a na úpravu vody**.

V případě harmonizace evropských norem musí být výrobky na základě **Zákona č. 190/1998 Sb.** označeny značkou **CE**. Na tyto výrobky se pak vztahuje Prohlášení o shodě vystavené evropským výrobcem z kterékoli země EU. Podle tohoto Zákona č. 190 Sb., musí být označeny zatím pouze armatury určené pro plyn a požární hydranty.

Zákon nestanovuje povinnost myslet na budoucí generace

Zákony pamatují na mnoho, jedno je však pouze a výhradně v moci investora – životnost.

Je těžké životnost definovat. Dá se definovat přesnými požadavky na materiál a provedení, dá se prověřit laboratorně, ale dá se využít i vlastních zkušeností. Vlastní zkušenosti jsou však argument, který zákon o výběrovém řízení nepřipouští. Proto by mělo být v zájmu investorů již předem definovat tzv. minimální standard, ve kterém výše uvedené požadavky budou jednoznačně popsány. Takovýto standard by měl být veřejný a měl by se jednoznačně dodržovat a jeho dodržování vyžadovat u veškerých akcí. Tím se stane technickým, kontrolovatelným minimem. Pouze touto cestou lze docílit kvality dodaného díla se zárukou jisté předpokládané životnosti.

Investor by měl v rámci podmínek ve výběrovém řízení zavázat uchazeče dodat k nabídnuté ceně i přesnou specifikaci použitého materiálu s uvedením obchodní značky. V případě změny takto deklarovaného výrobku v průběhu výstavby by vítězná stavební společnost musela požádat investora o schválení se řádným odůvodněním této změny.

Tímto jednoduchým požadavkem, a to již v podmínkách pro výběrové řízení, by se zachovala možnost kontroly investora po celou dobu výstavby a zhotovitel, včetně subdodavatelů, by byl vázán dodržováním předem definovaných materiálů. Zároveň by tímto uchazeč předem deklaroval kvalitu výsledného díla, která by odrážela nabídnutou cenu a tím i výslednou skutečnou hodnotu díla – životnost.